

MÖHUK'ta Tanıma ve Tenfiz

Milletlerarası Usul Hukuku

MÖHUK m.50-59 + ilgili sözleşmeler

Hazırlayan: Dr. Öğr. Üyesi Fatih Serbest | Tarih: 09.02.2026

Öğrenme hedefleri

- Tanıma–tenfiz ayrımını (kesin hüküm / icra) doğru kurmak
- MÖHUK m.50 ön koşullarını ve m.54 şartlarını “control listesi” olarak uygulamak
- Revizyon yasağı, kamu düzeni ve savunma hakkı sınırlarını vaka üzerinden tartışmak
- m.55(2) itirazlarını (ifa, engel sebep, takas) somutlamak
- Sözleşmelerin (özellikle mütekabiliyet) etkisini ayırt etmek

Zaman akışı

0–10 dk	Çerçeve: egemenlik, ülkesellik, ihtiyaç
10–20 dk	Tanıma vs tenfiz + karar türleri
20–40 dk	MÖHUK m.50 ön koşullar (ilâm/hukuk davası/kesinleşme)
40–60 dk	MÖHUK m.54 şartlar + m.55(2) engeller (vaka araları)
60–70 dk	Sözleşmeler ve özel rejimler (NHK 27/A vb.)
70–80 dk	Kapanış + mini quiz

Yabancı ilâm
(mahkeme kararı)

Türk mahkemesi
Tanıma / Tenfiz

Türkiye’de
kesin hüküm / icra

1) Temel Çerçeve

Neden tanıma/tenfiz? Kararların ülkeselliği ve pratik ihtiyaç

Egemenlik → kararların ülkeselliği

Yabancı kararın etkisi, kural olarak verildiği ülke ile sınırlıdır

- Devlet egemenliğini yasama–yürütme–yargı organlarıyla kullanır; yabancı organların ülke içinde doğrudan yetki kullanmasına izin verilmez.
- Bu tutumun sonucu: Mahkeme kararları “kural olarak” verildiği devlet ülkesinde hüküm doğurur.
- Fakat uluslararası özel hukuk ilişkileri nedeniyle kararın sonuçları başka ülkede doğmak zorunda kalabilir (malvarlığı, nüfus kaydı, ticari ilişkiler).
- Çözüm: Yabancı kararın Türkiye’de sonuç doğurması için tanıma veya tenfiz mekanizması.

Yargı egemenliği – kararın ülkesel etkisi

Tanıma mı? Tenfiz mi?

Ana ayrım: kesin hüküm kuvveti vs icra edilebilirlik

- Tanıma: Yabancı ilâmın kesin hüküm kuvvetinin Türkiye’de kabul edilmesi (icradan bağımsız).
- Tenfiz: Yabancı ilâmın hem kesin hüküm hem de icra kabiliyetiyle Türkiye’de icra edilebilir hâle gelmesi.
- Tespit / inşaî kararlar (boşanma, butlan, nesebin reddi) kural olarak icraya elverişli değildir → tanıma yeterli.
- Eda kararları (bir şeyin verilmesi/yapılması/yapılmaması; alacak–tazminat) icra gerektirir → tenfiz gerekir.
- Karma ilâmlar: aynı kararda tanıma + tenfiz gerektiren hüküm fıkraları birlikte bulunabilir; her biri ayrı değerlendirilir.

Karar türü	Türkiye’de aranan yol
Boşanma hükmü	Tanıma (veya NHK m.27/A rejimi)
Nafaka/ tazminat Velayet / kişisel ilişki (icra gerektirirse) Tespit kararı	Tenfiz Tenfiz (çoğu zaman sözleşme rejimleri de devrede) Tanıma

1. Aşağıdakilerden hangisi tanıma (tanıma kararı) ile tenfiz (tenfiz kararı) arasındaki temel farkı en doğru şekilde açıklar?

2) MÖHUK m.50 (Ön Koşullar)

Tanıma/tenfiz “başlayabilsin” diye önce üç eşik

Ön koşullar: 3 eşik

m.50 uyarınca: (i) yabancı mahkeme ilâmı (ii) hukuk davası (iii) kesinleşme

- Ön şartlar, tanıma/tenfiz incelemesinin “kapısını” açar; bunlar yoksa talep reddedilir.
- (i) Yabancı bir devlet MAHKEMESİ tarafından verilmiş bir “ilâm” olmalı.
- (ii) Karar, hukuk davalarına ilişkin olmalı (ceza kararında kişisel hak kısmı istisna).
- (iii) Karar, verildiği devlet hukuku uyarınca kesinleşmiş olmalı.
- Bu eşikleri geçen kararlar m.54 ve (tenfizde) m.55(2) denetimine tabi tutulur.

Sınır aşan ilişkiler → kararın başka ülkede sonuç doğurması ihtiyacı

Ön koşul (i): Yabancı mahkeme ilâmı

“İlâm” = davanın ESASI hakkında hükmü gösteren belge

- Kararın “mahkeme kararı” vasfı kural olarak karar yeri hukukuna göre belirlenir; ancak Türkiye’nin de mahkeme kararı sayması gerekir (dinî kurul vb. olmaz).
- İlâm niteliği yoksa tanıma/tenfiz olmaz: ara kararlar, geçici tedbir/haciz kararları, külli tasfiyeyi öngören iflâs kararları vb.
- Hakem kararları MÖHUK m.50-59 kapsamında değildir (ayrı rejim).
- “Tenfizin tenfizi” yoktur: başka devlette tenfiz edilmiş yabancı kararın Türkiye’de tekrar tenfizi yapılamaz.
- İhtilafsız kaza kararları da tanıma/tenfize elverişli olabilir (kanunda açık atıf).

İstisna kapısı

Özel kanun veya sözleşme izin veriyorsa yabancı idarî makam kararları da tanınabilir/tenfiz edilebilir (örn. evlât edinme, nafaka/çocuk tedbirleri).

Pratik not

Tanıma/tenfiz koşulları sağlanmıyorsa, yabancı karar Türk yargılamasında “takdiri delil” olarak ileri sürülebilir.

Revizyon yasağı

Tanıma/tenfiz hâkimi esas incelemesi yapmaz; denetim “şartlar” ile sınırlıdır.

Ön koşul (ii): Hukuk davasına ilişkin olma

Vasıflandırma (lex fori) yaklaşımı: kararın niteliğine bakılır

- Aranan nitelik, kararı veren mahkemenin ismi değil, hükmün özel hukuk ilişkisini çözmesidir.
- Ceza kararlarındaki kişisel hak hükümleri (tazminat/alacak niteliği taşıyan kısımlar) bakımından tenfiz mümkündür.
- Cezai nitelikteki kararların (salt ceza) tenfizi mümkün değildir; “cezai tazminat” türü hükümlerde kamu düzeni tartışması gündeme gelebilir.
- Saf idari kararlar kural olarak bu rejimde yer almaz; ancak özel kanun/sözleşme izin verirse (evlât edinme/nafaka/çocuk tedbirleri) mümkündür.

Hukuk davası niteliği – kapsam sınırı

Ön koşul (iii): Kesinleşme

Kesinleşme, verildiği devlet hukukuna göre; ispatı da o hukuka göre

- Kesinleşme şartı, henüz kesinleşmemiş kararın Türkiye’de icrasına karşı davalıyı korur.
- Geçici nitelikteki ihtiyati tedbir/haciz kararları tanınıp tenfiz edilemez.
- Şekli ve maddi kesinlik ayrımı önemlidir: Kararın ihtilafı kesin ve nihai biçimde çözmüş olması aranır.
- Davacı, kesinleşme şerhini/belgesini dilekçeye eklemek suretiyle kesinleşmeyi tevsik eder.
- Kararın verildiği ülkede “icra edilebilir” olması tek başına yetmez; MÖHUK rejiminde kesinleşme aranır.

“Kesinleşme şerhi” uygulamada kilit belge

2. Aşağıdakilerden hangisi MÖHUK m.50 anlamında tanıma/tenfize elverişli bir yabancı karar olma ihtimali en zayıf olan örnektir?

3) MÖHUK m.54 (Esas Koşullar)

Tanıma/tenfizde denetim: mütekabiliyet – yetki – kamu düzeni – savunma

m.54: dört ana şart

Tanımda fark: m.54(a) mütekabiliyet aranmaz

- m.54(a) Mütekabiliyet (yalnız TENFİZ için): akdî / kanunî / fiilî karşılıklılık.
- m.54(b) Yetki: Türk mahkemelerinin münhasır yetkisi olmamalı; ayrıca aşırı yetki (davalı itirazıyla).
- m.54(c) Kamu düzeni: hüküm fıkrası Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmamalı.
- m.54(ç) Savunma hakları: usulüne uygun çağrı/temsil/gıyap; kural olarak davalının itirazıyla dikkate alınır.
- İnceleme “şartlar” üzerindedir; yabancı mahkemenin esası doğru çözüp çözmediği revizyon yasağı gereği incelenmez.

Tenfiz → tanımayı da içerir

Eda kararında tenfiz isteniyorsa ayrıca tanıma talebine gerek yoktur; tenfiz kararı tanımayı bünyesinde taşır.

Hukuki menfaat

Tenfiz gerektiren bir karar için sırf şartlardan kaçınmak amacıyla tanıma istenemez; haklı menfaat gerekir (örn. kesin hüküm itirazı).

Resen / itiraz dengesi

Kural re’sen araştırma; ancak aşırı yetki, savunma hakkı ve m.55(2) engeller çoğu kez davalı itirazıyla gündeme gelir.

m.54(a) Mütakabiliyet (tenfizde)

Akdî – Kanunî – Fiilî: herhangi birinin varlığı yeterli

- Akdî mütakabiliyet: Türkiye ile karar devleti arasında iki/çok taraflı sözleşme.
- Kanunî mütakabiliyet: karar devletinin iç hukukunda Türk ilâmlarının benzer şartlarla tenfizi mümkün olmalı.
- Fiilî mütakabiliyet: o devlette Türk kararlarının fiilen tenfiz edildiğini gösteren örnekler.
- Tespit anı: tenfiz kararının verildiği tarihteki durum esastır (dinamik).
- Mahkeme re'sen araştırabilir; gerekirse Adalet Bakanlığı / akademik görüş / yabancı makamlar / bilirkişi.

Karşılıklık: devletler arası etkileşim

m.54(b) Yetki (1): Münhasır yetki

Dava “mutlak surette” Türkiye’de görülmeli ise yabancı karar tanınmaz/tenfiz edilmez

- Münhasır yetki, iç hukuktaki tüm kesin yetkiler değildir; yorumla belirlenir.
- Tipik  rnek: Türkiye’de bulunan taşınmazın aynına ilişkin davalar (HMK m.12).
- Kamu d zeniyile bağlantılı bazı alanlarda ( rn. Türkiye’deki tescil/terkin işlemleri) münhasırlık tartışması güçlüdür.
- Zayıf tarafı koruyan yetki kuralları (i  i, tüketicisi, sigorta)  oėu zaman mutlak münhasırlık olarak görülmeyebilir.
- Yetki sözleşmesi bulunsa bile, münhasır yetki varsa yabancı karar engellenir.

Münhasır yetki – “tek kapı” yaklaşımı

m.54(b) Yetki (2): Aşırı yetki (exorbitant)

Dava ile gerçek irtibatı zayıf, geçici veya sübjektif bağlantılarla yetki

- Bazı hukuk sistemlerinde, ülke ile dava arasındaki zayıf bağlantılarla yetki kurulabilir.
- Örnekler (doktrin): Davacının vatandaşlığına dayalı yetki; davalının herhangi bir malının bulunduğu yer; geçici bulunma anında tebligat.
- MÖHUK m.54(b): Yabancı mahkeme, dava konusu/ taraflarla gerçek ilişkisi olmadan kendini yetkili saymışsa; DAVALI itiraz ederse engel olur.
- Aşırı yetki, bazı durumlarda kamu düzeni (adil yargılanma) üzerinden de tartışılabilir.

İtiraz şartı

Aşırı yetki kural olarak davalının itirazına bağlıdır; mahkeme kendiliğinden her zaman incelemeyebilir.

Adil yargılanma bağlantısı

AIHS m.6 ve Anayasa m.36 perspektifinden, bazı aşırı yetki halleri kamu düzeni müdahalesi tetikleyebilir.

3. MÖHUK sisteminde tanıma ile tenfiz arasında koşullar bakımından en temel fark aşağıdakilerden hangisidir?

m.54(c) Kamu düzeni

Eşik: “açıkça aykırılık” — hüküm fıkrası ve sonuç dikkate alınır

- Kamu düzeni geniş ve değişken bir kavramdır; değerlendirme tanıma/tenfiz kararının verildiği tarihe göre yapılır.
- Yabancı karar sırf Türk hukukundan farklı diye reddedilemez (MÖHUK’un varlık sebebi).
- Denetim, hüküm fıkrası ve Türkiye’de doğuracağı sonuç üzerine yapılır; esasın yeniden incelenmesi (revizyon) yasaktır.
- Açıkça aykırılık örnekleri: temel hakları ortadan kaldıran sonuç, ağır savunma hakkı ihlali, hile ile alınmış karar, genel ahlâka aykırı edim.
- Kararın kesinleşmiş Türk mahkeme kararıyla bağdaşmaması da kamu düzeni tartışması yaratabilir.

Kamu düzeni: “sonuç” odaklı filtre

Revizyon (revision au fond) yasağı

Tenfiz hâkimi esasa girmez: doğru hukuk / doğru delil değerlendirmesi denetlenmez

- Tanıma–tenfiz yargılaması, yabancı mahkemenin “doğru karar verip vermediğini” inceleme yeri değildir.
- Denetim: MÖHUK’taki şartlar sağlanmış mı? (m.50, m.54, m.55(2))
- Bunun sonucu: yabancı mahkemenin uyguladığı maddi hukukun doğru seçilmesi ve uygulanması denetlenmez.
- İstisnai olarak, bazı kamu düzeni itirazlarını değerlendirebilmek için sınırlı olgusal inceleme gerekebilir (örn. hile iddiası).

Denetim sınırı: “şartlar” – “esas” ayrımı

**4. “Revizyon yasağı (revision au fond)”
aşağıdakilerden hangisini ifade eder?**

m.54(ç) Savunma hakları

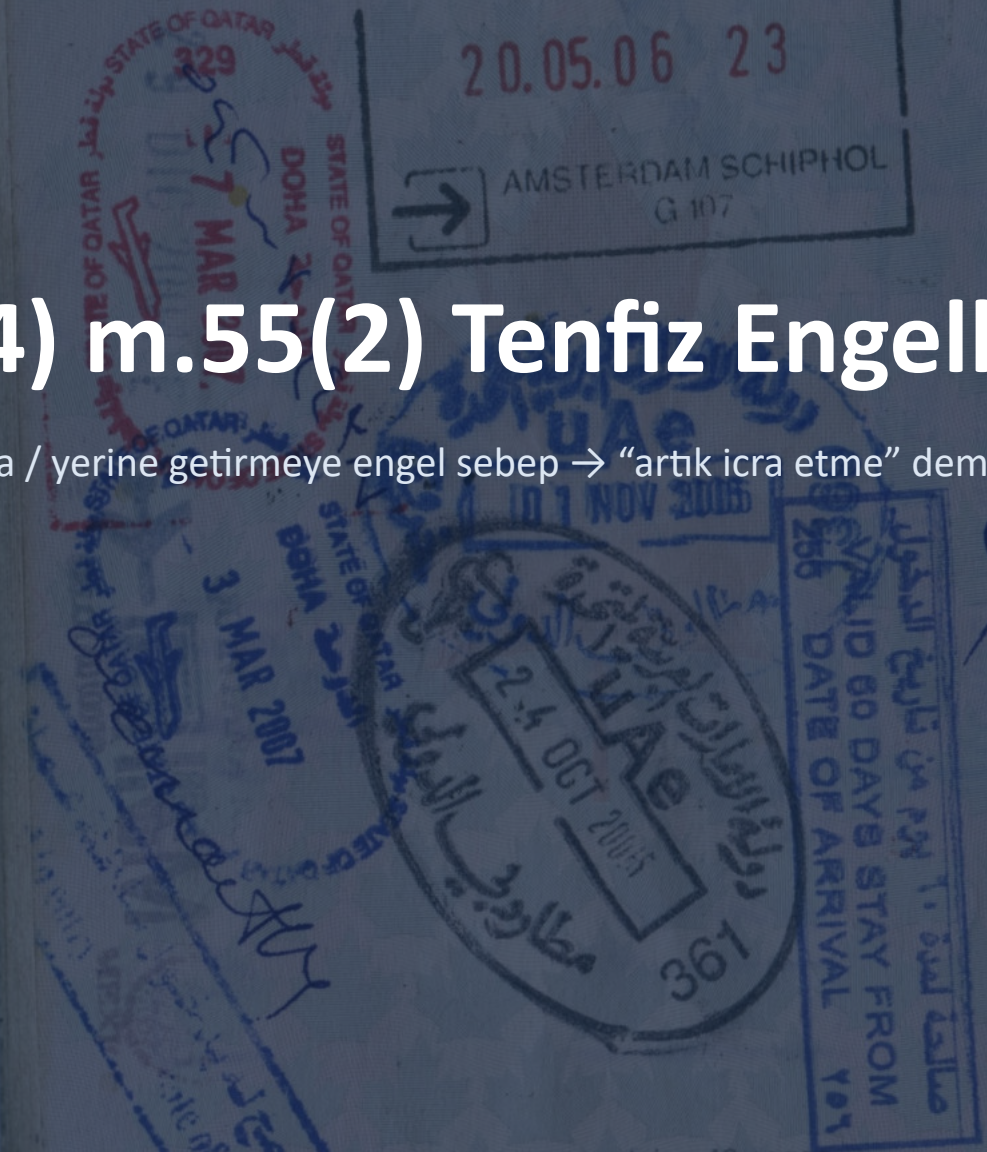
Çağrı – temsil – gıyap: yer hukuku uyarınca adil fırsat

- Davalı, karar yeri hukuku uyarınca usulüne uygun çağrılmamış, temsil edilmemiş veya hukuka aykırı gıyapta hüküm verilmişse ret sebebi.
- Kanun metni bu ret sebebini kural olarak davalının itirazına bağlar.
- Buna rağmen, savunma hakkı ihlali bazı durumlarda kamu düzeni (m.54(c)) üzerinden re’sen de gündeme gelebilir.
- İspat dinamiği: Davalı “tebligat yapılmadı” dediğinde, aksini ispat külfeti çoğu kez davacıya geçer (dosya belgeleri).
- Davalının yabancı yargılamaya katılıp savunma yaptığı hallerde bu itiraz zayıflar.

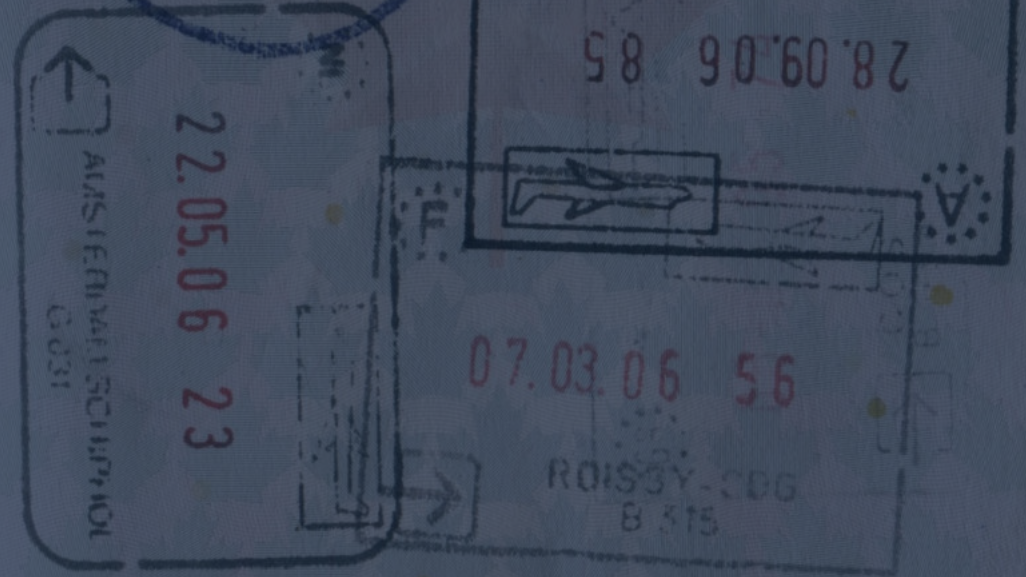
Adil yargılanma – savunma hakkı

4) m.55(2) Tenfiz Engelleri

İfa / yerine getirmeye engel sebep → “artık icra etme” deme imkânı

This passport contains 48 pages.

Ce passeport contient 48 pages.

m.55(2): iki ek engel

Tenfizde davalının itirazına dayalı filtre

- (i) Yabancı ilâmın kısmen veya tamamen yerine getirilmiş olması (ifa).
- (ii) Yabancı ilâmın yerine getirilmesine engel bir sebebin ortaya çıkmış olması (hukuki engel).
- Bu itirazlar, revizyon yasağına aykırı sayılmaz: “karardan sonra” ortaya çıkan sona erme/engel halleri incelenebilir.
- İfa sadece borçlu tarafından değil, alacaklının üçüncü kişiden tahsil etmesi gibi durumlarda da gündeme gelebilir.
- Takas/ibra gibi borcu sona erdiren haller de pratikte ifa işlevi görür ve itiraz konusu yapılabilir.

Zamanaşımı / süre

Karar yeri hukukunda icra/tenfiz için süre öngörülmüşse, sürenin dolması “icra engeli” olarak ileri sürülebilir.

İnşâî kararlar

İnşâî kararların tanınmasında kural olarak süre sınırlaması düşünülmez; yarattığı hukuki durum devam eder.

5) Milletlerarası Sözleşmeler

Mütekabiliyet ve usul kolaylaştırmaları: lex specialis yaklaşımı

Sözleşmelerin genel etkisi

Öncelik: uygulanabilir sözleşme varsa önce onu uygula

- Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler, kendi kapsamındaki kararlar için tanıma/tenfiz rejimi getirir.
- Çoğu zaman MÖHUK'a kıyasla daha basit şartlar içerir; özellikle mütekabiliyet sorununu çözer.
- Sözleşme hükümleri MÖHUK'a göre daha ağırsa, davacı lehe olan MÖHUK hükmüne dayanabilir.
- Bazı sözleşmeler iç hukuktaki tanıma/tenfiz şartlarına atıf yapar; bazıları bağımsız şartlar getirir.

Örnek sözleşme	Pratik katkı
1954 Hukuk Usulü Sözleşmesi	Yargılama gideri kararlarının tenfizi + teminat muafiyeti
CMR / COTIF	Taşıma uyuşmazlıklarında tanıma-tenfiz çerçevesi
La Haye nafaka sözleşmeleri	Nafaka kararları için kolaylaştırılmış mekanizmalar
1996 La Haye (çocuk tedbirleri)	Koruma önlemlerinde (idari kararlar dahil) tanıma/tenfiz

5. Aşağıdakilerden hangisi, tanıma/tenfiz yargılamasında kural olarak davalının itirazı üzerine dikkate alınan hususlara en uygun seçenektir?

6) Usul & Pratik Checklists

Mahkemede nasıl ilerlenir? Hangi sırayla ne kontrol edilir?

Uygulama adımları (önerilen sıra)

Sınıf içi “checklist” – her vakiada aynı sırayla ilerleyin

- 1) Karar tanıma mı, tenfiz mi gerektiriyor? (hüküm fıkralarını ayır)
- 2) m.50 ön koşullar: ilâm mı? hukuk davası mı? kesinleşmiş mi?
- 3) m.54 şartları: (tenfizde) mütekabiliyet → yetki → kamu düzeni → savunma
- 4) (tenfizde) m.55(2): ifa/engel sebep itirazı var mı?
- 5) Revizyon yasağı: “esas”a girme. Denetimi şartlarla sınırla.
- 6) Gerekirse kısmi tanıma/tenfiz (bölünebilirlik) ve karma ilâm yaklaşımı.

Delil serbestisi

MÖHUK'ta özel ispat vasıtası yoktur; şartlar her türlü delille ortaya konabilir (pratikte ilâm + ek belgeler).

Takdiri delil seçeneği

Tanım/tenfiz olmazsa, yabancı karar HMK m.192 kapsamında takdiri delil olarak ileri sürülebilir.

Özel rejimler (hatırlatma)

Bazı alanlarda tanıma/tenfiz “dışlanabilir” veya özel kurala bağlanabilir

- Bazı konularda (örn. evliliğin sona ermesi) yabancı kararların Türkiye’de sonuç doğurması için özel rejimler öngörülmüştür.
- Bazı düzenlemeler yabancı idarî kararların da tanıma/tenfiz rejimi içinde sonuç doğurmasına izin verir (örn. evlât edinme).
- Sözleşme veya özel kanun yoksa, yabancı idarî makam kararlarının tanınması/tenfizi kural olarak mümkün değildir.

Örnek	Özet
NHK m.27/A	Boşanma/butlan vb. kararların nüfusa tescili için özel yol
NHK m.30(2)	Evlât edinme gibi konularda yabancı adlî/idarî kararların tanınması/tenfizi
1996 La Haye	Çocuk koruma tedbirleri – idarî kararlar dahil

Kapanış: 10 maddelik özet

Bir sonraki derse “hazır checklist”

Özet (1/2)

- Tanıma = kesin hüküm; Tenfiz = kesin hüküm + icra.
- Karma ilâmlarda her hüküm fıkrası ayrı değerlendirilir.
- m.50 üç eşik: (mahkeme ilâmı) + (hukuk davası) + (kesinleşme).
- Tanımada mütekabiliyet aranmaz; tenfizde m.54(a) şarttır.
- m.54(b): münhasır yetki engeli (özellikle TR taşınmazın aynına ilişkin).

Özet (2/2)

- Aşırı yetki itirazı davalı ileri sürerse dikkate alınır.
- Kamu düzeni denetimi “sonuç” odaklı ve “açıkça aykırılık” eşiğindedir.
- Savunma hakkı ihlali kural olarak itirazla; ağır ihlaller kamu düzeniyle de tartışılır.
- m.55(2): ifa veya hukuki engel sebep (takas/ibra/süre) tenfize engel olabilir.
- Revizyon yasağı: esas incelemesi yok; denetim şartlarla sınırlı.

Quiz Zamanı

Dersin sonunda hızlı tekrar

1. Yabancı mahkeme kararında aynı anda (i) boşanma, (ii) iştirak nafakası, (iii) velayet/kişisel ilişki düzeni yer almaktadır. Türkiye’de hangi yaklaşım en doğrudur?

2. Yabancı boşanma kararında, Türkiye’de bulunan bir taşınmazın mülkiyetinin eşlerden birine geçmesine ilişkin hüküm de yer almaktadır. Türk mahkemesi bu taşınmaz hükmü açısından hangi sonuca daha yakındır?

3. Davalı, yabancı davadan hiç haberdar edilmediğini ve usulüne uygun çağrılmadığını ileri sürüyor. Bu iddia, Türk tanıma/tenfiz incelemesinde en doğrudan hangi başlık altında tartışılır?

4. Tenfizi istenen yabancı alacak kararında hükmedilen borcun, karar verildikten sonra davalı tarafından tamamen ödendiği ispatlanırsa Türk mahkemesi ne yapmalıdır?

5. Yabancı mahkeme kararı bir para alacağı hükmü içeriyor; ancak davacı Türkiye’de icra istemiyor. Davalı Türkiye’de aynı alacak konusunda yeni bir dava açmış; davanın kesin hüküm nedeniyle reddini istiyor. Davacının sadece tanıma hukukî menfaat var mı?

Teşekkürler!

Sorular / tartışma

Do not edit
How to change the
design

Adı Soyadı

① The Slido app must be installed on every computer you're presenting from

slido